

POSAMEZNE ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (stara I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. uro popoldne in od 6. do 8. uro zvečer. Posamezne zarje se ne sprejemajo. ROKOPISI se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. AROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za 10.000, oglasno in besno K 21.00, polletna K 10.80, četrtletna K 6.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.00.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne. UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petdesetica 30 vin, pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo. Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 680. V Ljubljani, v četrtek dne 11. septembra 1913. Leto III.

Turčija in Bolgarska.

Med nerešenimi vprašanji na Balkanu je v trenutku turško-bolgarsko najvažnejše. Do to ni rešeno, se še ne more reči, da je mir brezopojno zavarovan. Ali sodeč po splošnem položaju je upati, da bo ta spor brez novega prelivanja krvi spravljen s sveta. Kljub temu je treba imeti pred očmi težave, ki deloma obstojijo, deloma se pa še porajajo.

Nekatere drobne vesti so zadnje dni kakor trinki posvetile na položaj. Bolgarska se je po dolgem, umevnem obotavljanju odločila za nesredno pogajanje s Turčijo. To je bil težak korak, zakaj z njim se je konstatirala popolna razpuščenost Bolgarske in obenem je bilo s tem prečeno, da ostane Odrin Turčiji, da torej Bolgarska resignira na svoji največji vojaški uspeh. Bolgarski in turški delegati so se sešli v Carigradu. In od obeh strani prihajajo poročila o dobrih nadah. General Savov je prepričan, da imajo Turki najboljše namene, turški delegati pa prepričani, da Bolgari ne bodo delali težav. Če bi človek vse to dobesedno jemal, bi moral misliti, da sploh ni spora med Bolgari in Turki, ampak da gre le za malenkosten nesporazum, ki bo izbrisan, čim bodo gospodje skupaj za mizo. Delal bi, da je zavladalo med Turki in Bolgari le pravo prijateljstvo, ki ga je treba le še spraviti na papir.

Tako enostavna pa situacija vendar ni. Kar je doslej znanega o turških zahtevah, kaže, da je apetit v Carigradu silno narasel, in če bi Bolgari morali sprejeti te pogoje, bi res izgubili skoraj vse, kar so pridobili s prvo vojno. Po teh vesteh zahteva Turčija, da se prične meja pri izlivu Marice ob Egejskem morju, da gre ob reki do Soflija, odtod pa proti severozapadu čez Ortakei do Svilena in ob stari meji do Črnega morja. Bilo je pač tudi govora o nekaterih koncesijah. Turki bi bali prepustiti Bolgarom trikot od Svilena do Injate ob Črnem morju, ali brezopojno zahtevalo razum Odrina tudi Lozengrad, na zapadni strani od Marice pa Dimotiko in Ortakei, češ da jim brez teh mest ni zavarovana železnica v Carigrad.

To je za Bolgarsko izredno trd oreh. Turčija izkorišča hipne ugodnosti svojega položaja do take skrajnosti, da pozablja na neugodnosti svoje situacije. Dokler so velesile še govorile o londonski pogodbi, je Porta zatrdila, da Turčija ne misli iti preko Marice. Zdaj segajo njene zahteve še prav daleč preko desnega brega; nikjer pa ni velesile, ki bi izpovedovala le besedico zoper to zatajevanje oblihu. Turčija je zelo prav računala, ko se ni ozirala na korake in grožnje velesil. Ker pa je videla, da je nihče ne moti v zasledanju Odrina, je prepričana, da ima tudi glede na povečane zahteve opraviti le z Bolgarsko.

Zgodila pa se je še neka druga malenkost. V Gimgidžini, ki ima po bucareški pogodbi pripasti Bolgarski, so razglasili neodvisnost in postavili provizorično vlado. Bolgarska se tolaži, češ da je to le delo posameznih agitatorjev, ki ga Porta gotovo ne odobrava. Vprašanje pa je, koliko ima Porta sploh govorniki v Turčiji. Saj vse, kar se je zadnji čas godilo, ni bilo nieno delo. Pohod armade v Tracijo, zasedanje Odrina, prehajanje preko Marice, ugroževanje stare bolgarske meje — vse to je podvezal militarizem na svojo pest, in vlada je le rekla

amen, ko je bilo vse izvršeno. Porta nima svoje volje in se boji militarističnih voditeljev, predvsem Enver bega, kakor živega ognja.

Zdi se pa, da je mladoturška soldateska izgubila vso razsodnost. Nepriznana sreča ji je skalila razum, tako da se ji menda nič več ne zdi nemogoče. Pod njenim pritiskom pa stoji vlada, njeno presijo čutijo mirovni delegati. In od nje izhaja najbrže tudi agitacija na egejskem obrežju, o kateri Bolgarska misli, da je turška vlada ne odobrava.

Kako je Enver beg na površju, kaže med drugim tudi dejstvo, da je bil pred kratkim v Carigradu na posvetovanju o pogojih, ki se imajo podati Bolgarski in o vojaških korakih, ki naj bi se storili, če Bolgarska ne sprejme pogojev. To pomeni, da na Turškem ne odločujejo državniki, ampak da so si mladoturki militaristi prisvojili krmilo in vodijo ladjo zopet po svojih častihlepih željah, pa upoštevajo bolj svoje koristi kakor interese države. Drugo poglavje prve balkanske vojne, ki so ga bili pričeli z neprekosljivo baharijo in so ga morali zaključiti s popolnim polomom, je korenito zmanjšalo njih ugled; zdaj smatrajo priliko za ugodno, da si ga zopet popravijo, pa ne spoznavajo nobenih meji.

In vendar bi bilo tudi v interesu Turčije, da ne napenja strun preveč. Res je, da je Bolgarska oslabiljena in ne more misliti na resno vojaško obrambo, dočim ima Turčija tristoletno moč pod orožjem. Ali vzdrževanje te vojske je zanjo večje breme, nego sama priznava, četudi je iz njenih izjav razločno slišati tarnanje revščine. Turčija ima v Mali Aziji velikanske naloge; ako hoče izvesti reforme, ki jih napoveduje in ki so neizogibne, če noče, da pride njeno gospodstvo tudi tam v resno nevarnost, bo morala porabiti ves svoj kredit. Četudi se je finančni bojot, ki ga je predlagala Rusija, ponesrečil, je turški gospodarski položaj vendar tak, da ne bo lahko dobila več denarja, nego ga nujno potrebuje. Svojim uradnikom in častnikom je dolžna plačati za čele mesece, kar gotovo ne pospešuje morale v birokraciji in vojski. In zadnji krvavi konflikt med staroturškimi in mladoturškimi oficirji v Odrinu priča, da se notranja nasprotja še prav nič niso zmanjšala ter vsak čas lahko izbruhnjo s staro silo.

V teh razmerah bi morala vlada resno skrbeti za to, da ne zavleče pogajanja z zahtevami, ki bi napolnili na Bolgarskem lahko izzvale obupen odpor. Kar je Turčija že dosegla, je tako veliko, da bi morala biti največja požulivost zadovoljna. Njen uspeh ni sad njene vojaške sile, ne njene politične darovitosti, ampak je izreden slučaj in posledica bolgarske nesreče. To pa ne opravičuje prevelike pohlepčnosti kajti sreča je tudi v življenju narodov nezanesljiva dama. Ureditev notranjih razmer bi morala biti za Turčijo važnejša kakor par vasi in nekoliko kvadratnih kilometrov. Karkoli pridobi na zemljevidu, bo v nevarnosti, če ji žugajo doma večne zarote in upori. Čim več bo potrosila denarja sedaj za militarizem, tem manj ga bo imela za svoje notranje reforme. Mladoturški generali so želni slave za svoje osebe, ne mislijo pa, da bi morala dežela to želo nemara prav drago poplačati.

Stavka na Irskem.

Dublin, začetkom septembra. Irski boji so znani po vsem svetu. Nemirna dežela je to, ki je delala Veliki Britaniji že mnogo preglavic. Ali sedani boj v Dublinu je nekaj novega. Doslej se je moral svet zanimati za irsko nacionalno gibanje, za Home Rule, včasih za zarote in za atentate, pa za nasprotja med irskim katoličanstvom in angliškansko državno cerkvijo. Sedaj vidimo nenadoma velik delavski boj, v katerem ne veljajo dosedanje običajne fraze nič. Ali kakor vsako večje gibanje v tej deželi, spremlja tudi stavko dublinskih transportnih delavcev prelivanje krvi. (»Zarja« je o tem že poročala. Op ur.)

Med Anglijo in Irsko je v vsakem oziru velika razlika. Zeleni otok je v splošnem razvoju Velike Britanije zaostal za dobro stoletje. Velikanska industrija Anglije sega pač tudi nekoliko sem čez, vendar pa daje gospodarskemu življenju Irske še vedno veleposesništvo glavni značaj. Če se še upošteva velika zanemarjenost dežele v kulturnem pogledu, je razumljivo, da se tudi delavsko gibanje ni moglo tako razviti, kakor na Angliškem. Deloma utemeljujejo to tudi irski nacionalni boji. Kar se je v deželi sploh zanimalo za javno življenje, je bilo nacionalistično. Bogataši in reveži so poznali le enega sovražnika: Angleža, ki je Irski odrekal vse pravice. V nacionalnih bojih je igrala tudi katoliška cerkev veliko vlogo. Irska narodnost in katoličanstvo je bilo identično. Narodnost je služila cerkvi za plašč, s katerim je odevala svoje interese. Zaradi tega interesov je katoliška cerkev z vsemi močmi ovirala ljudsko izobrazbo. Katerizem je bil v deželi glavni nauk. Vse drugo je bilo nepotrebno, ker je po nazorih katoliške duhovščine preveliko znanje škodljivo. Nevednost je povzročala silno revščino

prebivalstva. In revščina je zopet pospeševala nevednost. Oboje pa je storilo, da je bil irski delavec do zadnjega časa pravi suženj. Delavske plače so tudi v veliki industriji tako sramotno nizke, da je vsako kulturno življenje delavstva onemogočeno. Delavci se hranijo beraško, stanujejo pa kakor živali. Katoliška duhovščina jih je vedno tolažila z boljšim življenjem na drugem svetu in v imenu nebeškega kraljestva jih je neverjetno izkoriščala. Nacionalisti pa so jim dopovedovali, da bo vse dobro, če oni zmagovali in postanejo neodvisni od Anglije.

V teh razmerah je postalo delavstvo povsem topo. Med zavednimi proletarci je bilo irsko ime na najsilnejšem glasu. Odtod so velekapitalisti jemali stavkokaze. Kamor je prišel Irec v tužino, je bil nesimpatičen. V Ameriki postajajo večinoma policisti in so sovraženi zaradi brutalnosti, s katero nastopajo. Če pa ne dobe take službe, pa škodujejo svojim tovarišem z nizkimi plačami, za katere delajo. Zuna se to še nekoliko popravlja, ker ne ostane vpliv naprednejšega delavstva brez uspeha. Doma so bile razmere slabše.

Naradžajoče izkoriščanje v vseh strokah je sčasoma porodilo nekoliko strokovnih organizacij. Ali te so bile omejene na kvalificirane delavce, torej na manjšino. Po najstarejšem vzoru angleških strokovnih organizacij so se ločile po kategorijah. Vsled tega so bile majhne in za vsak uspešen boj nesposobne. Če je v kakšni tovarni ena kategorija stopila v stavko, so ostale mirno dalje delale. Pomožni delavci pa sploh nikdar niso prišli do stavke. Kvalificirani delavci se niso brigali zanje, oni pa za kvalificirane ne.

To se je zelo izpremenilo, odkar se je ustanovila zveza transportnih delavcev, ki se je po-

lagoma razširila na nekvalificirane delavce sploh. Velike zasluge za to organizacijo si je pridobil Jim Larkin, ki je prepričan socialist in uživa odkritosrčno sovraštvo vsega kapitalističnega podjetništva na Irskem. Če pripisujejo izkoriščevalci vso organizacijo izključno vplivu njegove agitacije, ki jo seveda imenujejo huliskarijo, tedaj je to kajpada pretirano. Vsa energija posameznega človeka ne more delati čudežev. Razmere pa so pomagale, da je padlo seme agitacije na rodovitna tla. Odkar je vprašanje latifundij deloma rešeno, se je ljudstvo začelo zanimati tudi za druge zadeve. In kapitalizem se ima zahvaliti samemu sebi in svojemu brezprimernemu izkoriščanju, da se je začelo delavstvo, čim je moglo nekoliko svobodneje misliti in je bilo na to navedeno, baviti se s svojim položajem. Naposled tudi velikanski razvoj angleškega delavskega gibanja ni mogel ostati brez posledic na Irskem. In zlasti veliki boji zadnjih let so pomagali, da so se irskemu delavstvu odprle oči.

Kapitalistično podjetništvo, ki podtika v svoji kratkovidnosti vsak dogodek in uspeh individualnemu delu kakšnega posameznika, je smatralo Larkina za glavnega krivca nevarnosti, ki je zapretila izkoriščanju. Jim Larkin je sindikalist, Jim Larkin je anarhist, Jim Larkin je revolucionar — s takimi napadi hoče kapitalistično in malomeščansko časopisje oblatiti moža, ter misli, da ustavi vse gibanje, ako uniči njega. Toda Larkin ni sindikalist, ne anarhist; in če bi tudi njega spravili s sveta, bi s tem vendar ne ugonobili organizacije, ki ima danes svoje korenine v spoznanju delavstva. Irska organizacija transportnih delavcev (Irish Transport and General Workers Union), ki je razdeljena na različne oddelke po kategorijah, pa vendar popolnoma centralizirana, šteje danes v deželi 50.000 članov, izmed katerih jih je v Dublinu samem dvajset tisoč. Mnogo delavcev je z njeno pomočjo že doseglo čedne uspehe. Celotno poljedelski delavci, ki so najbolj zanemarjeni in izkoriščani, so dosegli letos po leti na teden po tri šilinge približno. Stare, manjše strokovne organizacije, niso bile prva leta posebnjo naklonjene novi organizaciji, ker so se po krivem bale, da jim bo delala konkurenco. Nekdanje antipatije so se pa izpremenile v simpatije, zakaj organizacija transportnih delavcev je postala pri vsaki večji stavki izredno važna; ona podpira boje drugih strok s tem, da odkla-

Dnevne beležke.

— Kranjski deželni zbor. Pišejo nam: Gospod urednik, kako je s klerikalnim vplivom na Dunaju, sicer ne vem čisto natančno, zdi se mi pa, da se grof Stürgkh precej otreša naših, specialno naših klerikalcev. Sicer mu namreč njegov liberalizem nič ni na poti, da ne bi delal političnih kupčij s klerikalnimi strankami. Ali slovenski klerikalci so mu začeli presedati, pa ne zato, ker so Slovenci, in ne zato, ker so klerikalci, temveč zato, ker se je naveličal dr. Sustersiča. Vzroke pač lahko uganete. Toda naj bo klerikalni vpliv tak ali tak — če jih pozivate, da naj zahtevajo sklicanje deželnega zbora, tedaj opravljajte brezuspešno delo. Da bi bilo treba zasedanje, to misli tisti del ljudstva, ki sploh kaj misli. Ali deželni odborniki bi rajši videli točo, kakor pa da se skliče deželni zbor. Zakaj? Vi pravite, da bi se v deželnem zboru lahko pojasnil položaj. Toda kdo vam pravi, da si deželni odborniki slavne slovenske ljudske stranke žele tega? Le ne jasnosti! Naj pokriva blagodejna tema položaj in vse drugo, da bo vsaj še nekaj časa mir. Zakaj če pride jasnost, je tudi kraj miru. Pravite, da bi ljudstvo rado vedelo, kaj je z deželnimi električnimi napravami. Bo že res. Ampak Lampe najbrže ne bi rad veliko govoril o teh rečeh, ker bi riskiral, da bi se tudi odgovarjalo njegovemu strokovnjaštvu. Mislite, da bi prebivalstvo rado natančneje izvedelo, kaj je z obdolžitvami Kamile Theimerjeve? Verjamem. Ampak Sustersiču ni prav nič ležanje na taki natančnosti, ki bi lahko raztrgala njegove glasovite zaupnice. Ljudje bi tudi radi vedeli, s kakšno kvalifikacijo je bil nastavljen poslanec Bartol za kmetijskega veččaka. Ali klerikalcem ne prihaja niti na misel, da bi pojasnjevali take reči. Le bodite prepričani, da lahko dregate, kolikor hočete, ali ako je to odvisno od klerikalcev, tedaj deželni zbor ne bo sklican, dokler ne bo skrajna sila za kakšen proračunski provizorij, torej prav koncem leta; in tedaj bo zasedal dva ali tri dni, da ne bo mogel ničesar opraviti.

— Strankin zbor ogrske socialne demokracije bo 19., 20. in 21. oktobra v Budimpešti.

— Najnovejšo opravilo za državnike je nastopanje v — varietejih. Seveda se vrši to v Ameriki, kjer je vsaj mogoče. Državni tajnik Bryan (čitaj Brajen), ki bi se pri nas imenoval ministrski predsednik in minister za zunanje zadeve, je prišel do spoznanja, da premalo zasluži v svoji državni službi in da si mora poiskati postranski zaslužek, če hoče pokrivati velike reprezentacijske stroške svojega uradnega položaja. Če se jemljejo v poštev dohodki ameriških milijarderjev, je tak minister v Zedinjenih državah res prava reva. Ali pred Bryanom je bilo že veliko državnih tajnikov, ki so izhajali s svojo plačo, ne da bi morali stradati in nositi zakrpane hlače. Seveda niso mogli tako »reprezentirati« kakor kakšen Vanderbilt, Carnegie

nja prevažanje blaga v kraje in iz krajev, kjer so stavke in preprečuje nabiranje stavkokazov.

Ta organizacija, ki stoji na najmodernejši podlagi, igra v sedanjem boju v Dublinu glavno vlogo. Spor se je poostil vsled taktike delodajalcev, ki ni le brutalna, ampak se mora označiti za nepošteno. Zveza podjetnikov v Dublinu, v kateri ima bogati hujšak Murphy glavno besedo, je sklenila izpor vseh delavcev, ki pripadajo omenjeni organizaciji. Hinavščina tiči v resoluciji, s katero so podjetniki sklenili ta korak. V njej namreč pravijo, da so prijazni vsakemu strokovnemu gibanju, da pa je Irish Transport and General Workers Union le po imenu stokovna organizacija in da pomeni položaj, ki ga je ustvarila, nevarnost za vsako obrtno združenje. Obenem so sklenili pogodbo, v kateri pravijo: »Da bo mogoče uspešno obvladati situacijo, se vsi delodajalci zavežejo, da bodo v akciji nasledovali skupno smer; zavezujejo se, da ne dajo dela nobeni osebi, ki bo še nadalje član Irish Transport and General Workers Uniona, in da nemudoma odpuste vsako osebo, ki se brani izvrševati naše zakonite in razumne naloge ali naloge svojih predpostavljencev, pa naj pripada katerikoli organizaciji.«

Ta sklep izreka, da se bo vodil boj z vso oostrostjo, obenem pa je v njem taka provokacija delavstva, da si ne bi bili mogli podjetniki bolj škodovati kakor s temi resolucijami. Zdi se gotovo, da se dublinski delavci lahko zanašajo na materialno in moralno podporo organiziranega delavstva vse Velike Britanije.

Kri je tekla v tem boju po krivdi policije, ki je brez vsakega povoda napadla mirne delavce. To se najbrže ne bo več ponovilo, zakaj policisti in žandarji niso gledali, kam padajo njih gorilače, in tako se je zgodilo, da je dobilo v naglici mnogo članov boljših in najboljših krogov policijske udarce po glavi. Naj so bili ti ljudje kolikorkoli nasprotni delavcem, katerim je bil namenjen policijski napad, njih glave so jim vendar ljubše od takih občutkov. Dvignili so mogočen protest v časopisju, pri policiji so številne pritožbe in vse zahteva, da se krivci kaznujejo. Ker bi se to pri kakšnem novem napadu neizogibno ponovilo, bo policija poslel previdnejša in ne bo več provocirala takih izgredov. Računati je torej, da se bo boj vodil v mirnih oblikah; ali delavstvo ga bo vodilo vztrajno, ker se zaveda svojih pravic in dejanskih simpatij svojih tovarišev.

ali Gary, Bryan pa noče zaostajati v sijaju in zato je šel iskat postranski zaslužek. Sklenil je pogodbo z neko družbo artistov, da bo z njo vred nastopal v varietejih, in zdaj je v nekem takem zabavišču v Marylandu spored tak: 1. Uvertura, igra orkester. 2. Govor ministra Bryana. 3. Igra virtuozna na gosli. 4. Tirolsko jodlanje. Potem so nekatere druge točke, za katerimi se producira žonglerji, in nato nastopi še enkrat minister Bryan. Za vsak večer dobi 12.500 K in pogodbo ima za dvanajst predstav, torej za 150.000 kron. Pravzaprav je to čisto v redu; drugi artisti žonglirajo krožnike, kroglice, palice, minister Bryan pa žonglira besede. Zanimivo bo pa šele tedaj, če se ta šega razširi. Kar prihaja iz Amerike, se v Evropi itak hitro vdomači. Zakaj torej ne take varietetne predstave? Stvar bi se lahko še izpopolnila. Namesto enostavnih govorov bi se lahko producirali celi prizori. G. Berchtold bi n. pr. nastopal s Kanijo, s Prochasko in z dr. Funderjem; Tisza bi odglumil krepko sceno iz ogrske zbornice z asistenco parlamentarne straže. Posebna atrakcija pa bi bili kranjski deželni odborniki, zlasti če bi hotela n. pr. Kamila Theimer sodelovati. Če bi bila kupčija dobra, bi se nemara še lahko pokrili kranjski deficit.

— Iz raja poslov. V Berlinu je imel policijski lajtnant Schwarzkopf petnajstletno služkinjo. Poleti je šel blagorodni gospod s svojo milostivo na deželo. Medtem je dobilo dekletu od njega sledeči pismeni ukaz: »V interesu vašega zdravja vam prepovedujem zapuščati stanovanje iz kakšnega drugega vzroka, kakor da greste kupovat živila; tudi v nedeljo ne. Svoji sorodnikov torej nimate obiskovati. Napisati imate, kdaj, kako dolgo in čemu ste zapustili stanovanje. To bodo kontrolirali moji uradniki, zlasti kriminalni stražnik g. Herbot, kateremu imate vsak čas dovoliti vstop v stanovanje. Če izvem, da ne ubogate mojih ukazov, boste takoj odpušteni. Razum tega vam s poudarkom ukazujem, da naznanite svojim sorodnikom, da jim enkrat za vselej prepovedujem vsak vstop v svoje stanovanje. Se enkrat vas opozarjam, da boste pogostoma kontrolirani, tudi brez vašega znanja. Schwarzkopf, kr. policijski lajtnant.« — Tako neverjetno nesramnost si dovoljuje človek, ki ima služiti javnemu redu in miru in čuvati javno varnost! V civiliziranih državah govore osnovni zakoni o varnosti osebne svobode. Tak policist pa gre meni nič tebi nič naložiti dekletu suženjstvo! In da postane stvar še lepša, ji je tudi »milostiva« pisala pismo, v katerem ji poleg opravek natančno predpisuje hrano za ves teden. Ta jedilni listek obsega sledeče: V pondeljek osminjko funta riža in za 5 fenigov mleka. V torek kocke za juho. V sredo opečene kumare in krompir. V četrtek za 20 do 30 fenigov svinjskega kotleca. V petek fižol v stročju. V soboto pogret fižol. V nedeljo »bifteck«; za to naj si kupi pri mesarju četrto funta ssekanega mesa. Če ji je od četrtega od kotleca ostalo še kaj jajčka,

sem kaj, če hoče, da skočim vanj.« in res, v to navdušenje se je prevrglo kmalu v krepko pridruženje in nastal je tepež, pri katerem je J. Marin tako težke rane, da so ga morali prepeljati prihodnji dan v celovško bolnišnico. Marin najbrže ne bo okreval. Od alkohola in derikalizma pijani prepeči pa se bodo hladili v zaporu.

— **Samomor Turka.** V Celovcu se je obesil v neki gostilni, kjer je prenočeval 22letni Sarajevčan iz Carigrada. Izvršil je samomor iz obožnosti.

— **Žena je ustrelila moža.** V torek zvečer je ustrelila v Celovcu na Velikovški cesti žena Jurca Zicha svojega moža. Ustrelila je nani samokresom od zadaj in ga je zadela v glavo. Smrtno ranjenega moža so prepeljali v bolnišnico, žena pa je pobegnila in jo doslej še niso našli. Sumijo, da je izvršila samomor. Doma so našli 4 nepreskrbljeni otroci. Nesrečo je povzročila žena sama. Ko ji je namreč mož, ki je pet let mlajši od nje, in zelo zvest in dober oče, očital, da se premalo briga za otroke, preveč pa za nekoga, za katerega bi se ne smela, je postala žena sirova. To je ujezilo tudi moža in vnel se je prepir, med katerim je žena izvršila v svoji togosti zločin. Osirotele otroke podpirajo dobri sosede.

— **K nesreči na Vrtači.** Poročali smo že, da se je ponesrečila na Vrtači celovška turistka Wykoukal. Vojaška in civilna rešilna ekspedicijska sta jo našli v pečinah, kjer je bila že dve noči in tri dni. Rešitev je prišla res v zadnjem trenotku. Ponesrečenka pripoveduje o svoji nesreči sledeče: V nedeljo sem dospela na Vrtače. Tam se mi je izmuznil iz rok nahrbtnik, v katerem sem imela med drugim tudi toplo obleko in je zdrsnil po vzhodnih stenah. Plezala sem za njim in zašla pri tem med skalovje, in sicer v take pečine, da nisem mogla ne naprej ne nazaj. Sama v lahki obleki sem vztrajala na pečini dve noči in tri dni. Preko mene je divjala strašna nevihta in snežni metež. Bila sem že popolnoma onemogla in če bi bila prišla rešitev je eno uro pozneje, bi bilo prepozno.

Zadnje vesti.

ČEŠKI KOMISARIAT

Praga, 11. V soboto so snidejo tukaj vsi češki državni in bivši deželni poslanci, da se posvetujejo o položaju in o skupnem nastopanju v zadevi komisariata in deželne avtonomije ter o posledicah, ki jih ima položaj na Češkem za državno politiko.

ZOPET KLOŠTRSKA AFERA.

Sarajevo, 11. Začetkom leta je 22letna Srbkinja Georgija Pavlović izginila z doma. Mati je zvedela, da je v nekem katoliškem samostanu, ali policija je ni mogla najti. Od nadškofa Stadlerja je mati zvedela, da dekleta baje ni v Sarajevu in da hoče »prostovoljno«
prestopiti na katoliško vero. Te dni je dobila mati od hčere pismo iz samostana »Jezusovih sester«
v Sarajevu, v katerem naznanja, da je »katoličanka«
in da ji je zdaj ime Marieta. Včeraj, ko je šlo dekletu v učiteljske, lo je mati s pomočjo nekaterih Srbov odpeljala. Stadler je protestiral pri Potioreku, nekateri srbski poslanci pa so zahtevali od vladnega komisarja, da se hči vrne materi. Popoldne je dekletu izjavilo, da hoče ostati pri materi.

POLJSKA LJUDSKA STRANKA.

Krakov, 11. »Glas Narodu«
piše: »Minister vit. Długosz je skušal ob priliki obiska pri namestniku Korytowskem objaviti neke pritožbe proti deželnim organom v imenu gosp. Stapinskega. Nato je vzel namestnik iz svoje pisalne mize sveženi spisov, ki je bil konfisciran v Lvovski pisarni Kanadske družbe. Vsebinski teh spisoj kompromitirata rusinskega poslanca Petrijškega in tudi poslanca Stapinskega kot agenta Kanadske družbe. Ko je minister Długosz pogledal v akte, je opustil vsak zagovor Stapinskega.«
»Glas Narodu«
trdi nadalje, da bo več uglednih poslancev izstopilo iz poljske ljudske stranke.

PATRIARH BOGDANOVIČ.

Gastein, 11. Komisija, ki je imela ogledati kraj, kjer mislijo, da je ponesrečil patriarh Bogdanovič, se snide šele danes, ker je bil okrajni sodnik včeraj zadržan. Včerajšnje iskanje ob vodi je bilo zaradi dežja zelo oteženo in je ostalo brez uspeha.

Budimpešta, 11. Patriarh Bogdanovič je bil pri raznih družbah zavarovan za 950.000 kron.

KOLERA.

Dunaj, 11. Zdravstveni oddelek ministrstva za notranje zadeve javlja na podlagi bakterioloških preiskav, da se je v občini Wyzlow v okraju Skolo na Gališkem konstatiral en slučaj kolere.

Sarajevo, 11. V Brčki je en bolnik umrl za kolero. Eden je še bolan. V Vidovcah je en otrok zbolel.

DRAMA OBUPA.

Krakov, 10. V vaši Brozow je delavčeva žena Miliakova včeraj obesila svojega petletnega sina, dveletno hčeko in naposled sebe. Storišla je to iz obupa, ker je bila prošnja, da bi se smel njen iz Avstrije izgnani mož, ki je ruski državljani, vrniti v Avstrijo, odbita.

NESREČE V ZRAKU.

Berlin, 11. O nesreči pri Helgolandu poročajo, da je balon zaradi velikega mraza izgubil veliko plina, tako da je teža posadke naposled presegala nosilno moč. Vsled tega tudi horizontalno krmilo ni ubogalo in zrakoplov je z velikanosno brzino padel v morje. Nameravana je bila trideseturna vaja, zato je imel zrakoplov toliko moštva. Ko je padel v morje, je ostal par sekund na površju; par monterjev pri motorjih in krmarji so poskakali v morje in so skušali plavati. Potem pa je teža potegnila zrakoplov na dno. Vse, kar je bilo v kabinah, se je zadržilo.

Hamburg, 11. Šest mož, ki so se rešili s ponesrečenega zrakoplova »L. I«, so pripeljali iz Cuxhavena sem.

Se en ponesrečen Zeppelin.

Lipsko, 11. Vojnega zrakoplova »L. Z. I«, ki je priplul po težki vožnji ob 3. popoldne sem, niso mogli spraviti v hangar. Držalo ga je 150 mož. Naenkrat je zapihal silen veter in dvignil zrakoplov. Štirje vojaki, ki niso mogli dovolj hitro izpušiti vrvi, so bili dvignjeni z njim. Eden je prišel še pravočasno na tla, drugega so potegnili v čoln, dva sta pa iz 150 m višave padla na zemljo in se ubila. Zrakoplov se je rešil z motorji. Zvečer so ga spravili v hangar.

Ponesrečena letalca.

Pariz, 10. Na letališču v Bronu pri Lyonu je včeraj častnik Chaumienne s svojim strojem padel iz višave. Bil je takoj mrtev.

Sevastopol, 10. Znani letalec Družinin je s svojim samoletom telebnil iz znatne višave na zemljo in se je ubil.

NEVARNA OPERETA.

Rim, 11. Cenzura je prepovedala uprizoritev nove Mungijevе operete »Poslanec iz Campo Deriogo«, češ da bi nekatera mesta lahko izzvala protiaustrijske demonstracije.

SRBSKI KONKORDAT.

Belgrad, 11. Komisija, ki je bila lani imenovana zaradi sklepanja konkordata z Vatikanom, je dovršila svoje delo in pojde zdaj v Rim, da se pogodi s papeževim kurijo. V Belgradu ima biti sedež katoliškega nadškofa, kateremu bo vse katoliško duhovništvo v Srbiji podrejeno.

BOLGARSKO IN TURČIJA.

Carigrad, 11. O pogajanju med bolgarskimi in turškimi delegati ni nobenih oficijelnih vesti. Sodeč po privatnih izjavah nekaterih delegatov je stališče Bolgarov zelo težavno, tako da bodo najbrže komaj Svilen rešili. Neki bolgarski delegat sicer izjavlja, da bo morda že danes zadnja seja. To ni izključeno; ali verjetno je le to, da če Bolgari skoraj popolnoma odnehalo. Za Odrin in Lozengrad je že nesporno, da ostaneta turška.

NOVE ZAHTEVE.

Carigrad, 11. »Tanin«
zahteva, da se vsa zapadna Tracija nevtalizira in pravi, da bo Evropa le tedaj pravična, če dovoli Turčiji, da zasede Gimildžino in Dedeagač.

Carigrad, 11. Porta izdeluje noto velesilam, ki zahteva, da se priznajo Turčiji v zapadni Traciji gotove pravice glede na zaščito ondotelega mohamedanskega prebivalstva.

RUMUNSKA DEMOBILIZACIJA.

Bukarešta, 11. V nedeljo izide kraljevski dekret, s katerim se postavi rumunska armada po dovršeni demobilizaciji zopet v mirovno stanje.

BRYAN V VARIJETAJU.

Novi Jork, 10. Državni tajnik Bryan je včeraj res prvič nastopil v varijetaju v Marylandu in je govoril o »Postanku moža«. Navzočih je bilo 2000 oseb. Imel je velik uspeh.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdala in zalaga založba »Zarja«.

Tiskovna hiša »Tiskarska«
v Ljubljani.

Posestvo se prodaja

zaradi bolezni pod zelo ugodnimi pogoji in sicer: Hiša št. 213 na Glincah z gostilniško koncesijo in opravo vred, krassen vrt, acetilenska luč itd. — Hiša št. 20 na Glincah z prodajalniškimi prostori, priprava na vsako trgovino ker leži ob Tržaški cesti. — Hiša št. 116 na Glincah istotam z veliko delavnico. Več se izve pri lastniku Jos. Tribuču na Glincah št. 37.

Kavarna

Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi.

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Skoraj novo

mizarsko orodje

se poceni prodaja. Natančneje se izve v strokovnem tajništvu, Šelenburgova ul. 6/II.

Pozor!

50.000 parov čevljev!

4 pare čevljev za K 9.—.

Zaradi vstavljenosti plačil večih velikih fabrik se mi je naročilo, da veliko množino čevljev globoko pod izdelovalno ceno prodam. Prodajam torej radi tega vsakomur 2 para moških in 2 para ženskih čevljev, z blaznimi podplatmi, ručajo ali črno usnje, jako elegantna najnovejša fazona, velikost po številki. Vsi 4 pari stanejo le K 9.—. Razpošilja se po pošti. S. URBACH, izvoz čevljev, Krakov, Avstr. št. 62. Zamena dopustna, tudi denar nazaj.

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

Naročajte se na Zarjo!

Dr. Démeter vitez Bleiweis-Trsteniški ne ordinira do 16. septembra.

Glasbena Matica v Ljubljani.

Vpisovanje v glasbeno šolo:

v soboto 13., v ponedeljek 15., v torek 16., v sredo 17. septembra dopoldne od 9. do 12., popoldne od 3. do 5. ure in v nedeljo 14. septembra dopoldne od 10. do 12. ure.

To slovensko glasbeno vzgojevališče podaja učencem umetniško-glasbeno izobrazbo v klavirju in vijolini od prvega začetka do popolne konservatorske in koncertne višine; v violi, violončelu, kontrabasu, flavti, oboi, klarinetu, fagotu, trobenti, rogu in pozavni do dostojne usposobljenosti za sodelovanje v orkestru; v solopetju od začetka do operne in koncertne višine in v vseh znanstveno-teoretičnih vedah t. j. v glasbeni teoriji, harmoniji, kontrapunktu in eventualno kompoziciji in glasbeni zgodovini popolna izobrazba za razumevanje skladb in predpogoje za skladanje, dirigiranje, pevovodstvo, kapelnštvo itd.

Zavod stoji pod artističnim vodstvom g. koncertnega vodje M. Hubada in pod administrativnim vodstvom g. šol. ravnatelja Frana Gerbiča.

Na zavodu poučuje 13 glasbenih učiteljev, med temi: Fr. Gerbič, M. Hubad, Jos. Vedral, Anton Trost, Klotilda Praprotnik, Jara Clumecka, Josip Pavčič in drugi.

Natančnejši podatki so razvidni iz lepakov.

Odbor Glasbene Matice.

Najstarejša kranjska odlikovana žganjarna

Lorenc Zdešar-ja nasl. J. Tribuč na Glincah

naznanja sl. občinstvu, da je otvoril 1. septembra t. l. prodajalno v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6.

Brinjevec

garant. pristen, samo ene kvalitete, v zaprtih steklenicah po sledečih cenah: 1/4 litra K 1.—, 1/2 litra K 1.90, 1 liter K 3.60.

Pravi :Franck:

dobra kava

to sta

2 tesno

se skladajoča pojma!

Radi tega ravno se pravi :Franck: najde v vsakem gospodinstvu, kjer se ceni okusna kava.

Kdor ga še ne pozna, pogreša najboljšo.

al em 104/25.047

Vse

na tukajšnjih in zunanjih učnih zavodih vpeljane

šolske knjige

v predpisanih izdajah v veliki množini vedno v zalogi v trgovini s knjigami in muzikalijami

Kleinmayer & Bamberg

Ljubljana, Kongresni trg št. 2

Seznami učnih knjig se dobiva o zastonj.

SLAVIJA

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI,

ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, nposebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbite je za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čist dobiček svojim članom, življenjske police banke „Slavije“ so neizpodbite in nezapadle. Gmotno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond nad K 58 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenjskega oddelka K 2.733.740-70 Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 123.257.695 77. Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštne prosto.

Peter Kozina & Ko.

Tovarna čevljev v Tržiču

(Gorenjsko)

(najmodernejše podjetje monarhije)

Varstvena znamka.

otvori meseca septembra lastno prodajalno

LJUBLJANA

na drobno Breg 20 na debelo

v Cojzovi hiši.

Pozor! Ker so vžigalice jugoslovansko socialno demokratične stranke že pošlje priporočila se v marljivo odjemanje vžigalice „Arbeiterwille“. Naroča se jih pri upravi „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča svoje bogato zalogo manufakturnega blaga, vedno svežega špecerijskega blaga kakor tudi otroških oblek, delavskih oblek, srajc, ovratnikov, čevljev itd.

po najnižji ceni.

Vabi se torej cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsakdo, kateri plača pristopnino in delež v obrokih do 40 kron.

Načelstvo.

Žepni koledar

za slovenske delavce in prometne uslužbenke izide vsako leto v založbi „ZARJE“.

Za letnik 1914. naj se organizacije že sedaj naroče, da ga dobe pravočasno. — Cena mu bo kakor vsako leto K 1.—.

Naroča se pri upravi Zarje v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Idriji

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

**Glavna prodajalna v lastni hiši.
Tri filijalke.**

Valjčni mlin na lastnem posestvu v Podroteji pri Idriji.

Istotam še dve lastni hiši, gozd in dva travnika. Ima nad 670 članov ter nad pol milijona letnega prometa. Vljudno vabi sl. občinstvo mesta Idrije in okolice na pristop. V svojih prodajalnah prodaja za svoje člane vsake vrste manufakturnega, špecerijskega in drugega blaga po stalnih cenah.

Toči pristna vina in žganja, kupljena naravnost iz vinorodnih krajev.

Društvo sprejema od članov tudi hranilne vloge ter jih obrestuje po

5%

NAŠI ZAPISKI

Socialistična revija.

Izide na leto dvanajst števil.

Cena:

Za Avstro-ogrsko za vse leto 5 K. — Za Nemčijo 5'80 K, za ostale države 6'40 K. — Za organizirane delavce in dijake 3'60 K. Celi letniki leta 1910., 1911., in 1912. po 2'50 K.

Posamezna številka po 42 vinarjev.

Naročnina se pošilja upravi „Naših Zapiskov“ v Gorici.

ŽENSKI LIST

glasilo socialističnega ženstva

Urednica: Alojzija Stebi v Ljubljani.

Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec. Stane na leto 1'20 K. — Posamezna številka 10 vin.

Naroča se pri upravi: Ženski list v Ljubljani.

Priporočamo delavstvu sledeče knjige in brošure, ki jih ima v zalogi
založba „Zarje“ v Ljubljani.

Pripovedni spisi:

Etbin Kristan: Francka in drugi. Cena 50 vin.
S. Machar: Magdalena. Preložil dr. Anton Dermota. Cena 2 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. I. del. Cena 2'60 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. II. del. Cena 2 K.
P. Mihalek: Iz nižin življenja. Cena 1 K.
M. Gorkij: Mati. Cena 4 K.
E. Zola: Rim. Prevel Etbin Kristan.

Znanstveni spisi:

Dr. Drag. Lončar: Politično življenje Slovencev.
Dr. Drag. Lončar: Dr. Janez Bleiweis in njegova doba. Cena 1 K.
Dr. Ivan Prijatelj: Prešernov spomenik. Cena 80 vin.
Dr. Ivan Prijatelj: Drama Prešernovega življenja. Cena 40 vin.
Abditus: Občinski socializem.

Agitacijska izdajanja:

— Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin.
— Program socialne demokracije v Avstriji. Cena 6 vin.
— Vun z enako volilno pravico. Cena 4 v.
— Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 v.
Etbin Kristan: Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin.
Liberatus: V dobi klerikalizma. Cena 40 v.
— Razprava VII rednega zbora jugoslovanske soc. dem. stranke. Cena 60 vin.
Oto Bauer: Narodni ali razredni boj. Cena 6 vin.
— Lurška pravljica. Cena 50 vin.
Ljudski oder: Moderni razvoj. Troje predavanj soc. poslancev. Cena 40 vin.

Knjižica časopisa „Naprej“.

Ant. Kristan: Socializem. I. zvezek. Druga izdaja. Cena 20 vin.
Ant. Kristan: Socialna demokracija in kmetstvo. Cena 10 vin.
Ant. Kristan: Zakaj smo socialisti? Cena 14 vin.
K. Marx in Fr. Engels: Komunistični manifest. Cena 40 vin.
L. Wurmund: Katoliško svetovno nazarje in svobodna znanost. Cena 70 vin.
Karl Kautsky: Kdo uničuje proletariat v malem. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Kapitalistični razred. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Proletariat. Cena 30 v.
Karl Kautsky: Razredni boj. Cena 40 v.
Karl Kautsky: Država bodočnosti. Cena 50 vin.
Etbin Kristan: Nevarni socializem. Cena 30 vin.
Etbin Kristan: Strahovi. Cena 30 vin.
Anton Kristan: O konsumnih društvih. Cena 20 vin.
E. Kristan: Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 30 vin.

Koledarji:

Žepni koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Družinski koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Zadružni koledar za leto 1913. Cena 30 vin.
V zalogi so tudi še letniki 1912, 1911, 1910 in starejši.

Naši Zapiski.

Dobe se po 2 K komplet: 1908, 1909, 1910, 1911, 1912.

„Zarja“:

letniki za leto 1911/12, 1912/13, vezana po 14 kron.

Naročila in pisma
je naslavljati na **Založbo „Zarje“ v Ljubljani.**